

Безносюк Олена Іванівна

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна,
e-mail: beznosiukoi.kvb@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-0563-4507>

НЕМАТЕРІАЛЬНА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА В ЯКОСТІ СУЧАСНОГО ТУРИСТИЧНОГО РЕСУРСУ НА ПРИКЛАДІ ІСПАНІЇ

Мета. дослідити перспективи становлення креативного та творчого туризму, заснованих на нематеріальній культурній спадщині на прикладі Іспанії.

Методика. Задіяно загальнонаукові методи дослідження, а саме загальнологічні: порівняння, аналізу, синтезу, узагальнення та аналогії. Метод порівняння використано для встановлення подібності використання елементів НКС в якості туристичного магніту. Методи аналізу, синтезу та узагальнення використано при вивченні причинно-наслідкового зв'язку зростання туристичної активності в Іспанії внаслідок впровадження законодавчих документів, які сприяли цьому процесу та збереженням культурних традицій місцевих громад. Методом аналогії можна очікувати ймовірного позитивного результату розвитку креативного творчого туризму в Україні.

Результати. Розглянуто позитивні результативні приклади відповідних різновидів культурного туризму в Іспанії. Продемонстровано приклади як вагомими туристичними «магнітами» стали елементи нематеріальної культури Іспанії, занесені в Репрезентативний список ЮНЕСКО.

Наукова новизна. Автором досліджено, як креативний та творчий туризм, змінюючи традиційну модель культурного туризму спадщини, відходить від матеріальної культури. Розглянутий досвід демонструє, що креативність – це мобільна складова. Креативність сприяє взаємодії між носіями нематеріальної культури, якими є місцеві жителі (переважно сільських місцевостей) та відвідувачами. Роль носіїв не традиційна для туризму, тому що пропонується не класичні туристичні послуги, а демонстрація, навчання або передача досвіду. Роль туристів – пошук нових умінь, знань, вдосконалення майстерності.

Практична значущість В статті наведено приклади як ключовим надбанням стає новий символічний капітал - надбання досвіду, світогляду та умінь. Описано практичні приклади співпраці та розподілу ролей в розбудові туристичної діяльності, заснованої на використанні елементів НКС, між місцевими громадами та державою.

Ключові слова: креативний туризм, творчий туризм, сталий туризм, сталий розвиток, елементи нематеріальної культурної спадщини, туристичні «магніти», «мережа смарт туризму».

Beznosiuk Olena

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine,
e-mail: beznosiukoi.kvb@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-0563-4507>

INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE AS A MODERN TOURIST RESOURCE ON THE EXAMPLE OF SPAIN

The aim. To explore the prospects of creative and imaginative tourism based on intangible cultural heritage on the example of Spain.

Methodology. General scientific research methods are used, namely general scientific: comparison, analysis, synthesis, generalization and analogy. The comparison method was used to establish the similarity of the use of ICH elements as a tourist magnet. Methods of analysis, synthesis and generalization were used in the study of the causal relationship between the growth of tourist activity in Spain due to the introduction of legislative documents that contributed to this process and the preservation of cultural traditions of local communities. By analogy, we can expect a probable positive result of the development of creative and imaginative tourism in Ukraine.

Results. Positive and effective examples of relevant types of cultural tourism in Spain are considered. The article illustrates the examples of places in Spain where creative models of tourism development have been adopted in recent decades. Successful results of relevant types of cultural tourism in the country are considered in the research. It has been exemplified how important tourist “magnets” from the UNESCO Representative List became the elements of intangible culture of Spain. The article illustrates the examples of places in Spain where creative models of tourism development have been adopted in recent decades. Successful results of relevant types of cultural tourism in the country are considered in the research. It has been exemplified how important tourist “magnets” from the UNESCO Representative List became the elements of intangible culture of Spain.

Scientific novelty. The author explores how creative tourism, changing the traditional model of cultural tourism heritage, departs from material culture. The considered experience demonstrates that creativity is a mobile component. Creativity promotes interaction between the owners of intangible culture, which are mostly locals from rural areas, and visitors. The role of owners is not the traditional one for tourism as services are not provided in a traditional way, but in the form of demonstration, training or transfer of experience. The role of tourists in this case is the search for new skills, knowledge or experience.

Practical meaningfulness. The study provides examples of how the key acquisition becomes a new symbolic capital, i. e. the acquisition of experience, worldview and skills. Practical cases of cooperation and distribution of roles between local communities and the state in tourism development based on the use of ICH elements between have been described.

Key words: creative tourism, sustainable tourism, sustainable development, elements of intangible cultural heritage, tourist “magnets”, “smart tourism network”.

Постановка проблеми. UNWTO відмічає особливо важливе значення на ринку туристичних послуг культурного туризму. Його частка в 2019 року становила 39%: чотири з десяти туристів визначали місце призначення, надаючи перевагу пропозиціям культурної спадщини. Особливістю змін в культурному туризмі сьогодні став процес зростання інтересу до творчого та креативного туризму [19, с.2]. Ці різновиди культурного туризму дають можливість активної участі у події. Рекреанти все частіше обирають серед туристичних пропозицій ті, які пропонують відчутти причетність до справжнього автентичного повсякденного життя – нематеріальної культурної спадщини, шукають нових вражень через набуття досвіду – просто спостережень вже не достатньо [20]; [21, с.12]. Зміни попиту в культурному туризмі ілюструють відомий вислів Конфуція: «почуте – забувається, побачене – запам’ятовується, зроблене самостійно – дає розуміння».

Туристичний бізнес України в пошуку шляхів зацікавлення в національному продукті. Якщо в найближчий час сформується пропозиції для творчого та креативного різновидів туризму, то після скасування туристичних обмежень, внаслідок пандемії COVID-19, ми зможемо пропонувати автентичний туристичний продукт світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз публікацій від Google Scholar демонструє зростання протягом 30 років кількості досліджень, присвячених культурному туризму, по відношенню до загальної кількості публікацій про туристичну галузь (рис.1) [19].

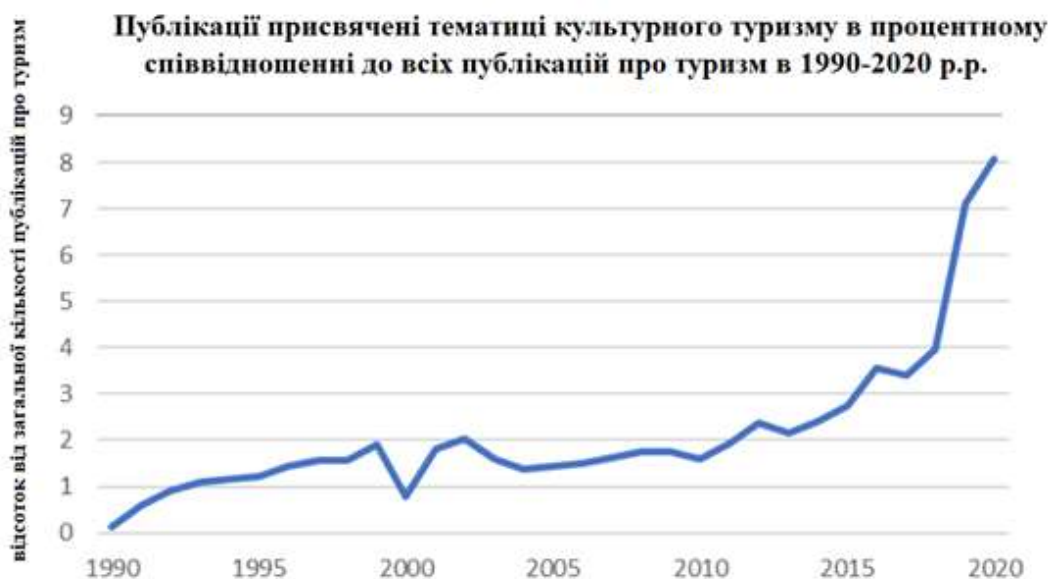

Рис.1. Темпи зростання кількості наукових публікацій присвячених культурному туризму. За матеріалами *ATLAS Cultural Tourism Bibliography 2021* [19]

Тенденція пошуку традиційних практик для їх вивчення, а не тільки спостереження, почала активно розвиватись з 90-х років. З 1991 року існує програма досліджень культурного туризму за підтримки Європейської Комісії – проєкт ATLAS. На початку роботи проєкту дослідження було зосереджено на відвідувачах культурних пам'яток Європейського Союзу. Поступово проєкт розширився до глобальних масштабів, і в ньому приймають участь установи з Європи, Азії, Австралії, Північної та Південної Америки [10].

Асоціація туризму та дослідження дозволя Атлас кожного року публікує бібліографію джерел, присвячених культурному туризму. Достатньо велика частина публікацій відображає переосмислення в виробництві культурного туризму: відбувається перехід від «споживання» матеріальної спадщини до нематеріальної [21]. Дослідженням нематеріальної культурної спадщини, в якості туристичного ресурсу, свої праці присвячує велике коло зарубіжних дослідників. Авторитетним дослідником є Грег Річардс, який з 90-х років присвятив свою наукову діяльність

культурному туризму, формуванню та розвитку його різновидів: творчому та креативному туризму (Richards, 1998); (Richards, 2002); (Richards, 2009); (Richards, 2011); (Richards, 2018); (Richards, 2020); (Richards and Wilson, 2007); (Courret, 2010). Остання книга науковця «Переосмислення культурного туризму» видана на початку 2021 року (Richards, 2021). В ній відображені ключові роздуми автора, який шукає нові концепції культурного туризму в майбутньому.

Цій тематиці присвятили свої роботи зарубіжні дослідники: Вей Л., Ден Л. (Wei, Dan, 2013), Ілінчич М. (Ilincic, 2013), Лонг П., Морпет Н.Д. (Long & Morpeth, 2016), Лензерини Ф. (Lenzerini, 2011), Морозов М. А., Морозова Н. С. (Морозов, Морозова, 2017) та багато інших. Серед вітчизняних науковців питання креативного та творчого туризму досліджують Гаврилюк А.М. (Гаврилюк, 2018), Дем'ян В.В. (Дем'ян, 2018); (Дем'ян, 2020); Буценко О.А. (Буценко, 2018); Поливач К. А. (Поливач, 2012); Дутчак О.І. (Дутчак, 2017); Фетісов І. Б. (Фетісов, 2018); Коробейникова Я.С. (Коробейникова, 2020); Сухий П.О., Вах І.С. (Сухий, Вах, 2010) та інші.

Кілька років працюють туристичні платформи, які розробляють стратегію розвитку та супроводжують креативний туризм. До творчого туризму звертаються цілі країни, наприклад, Нова Зеландія з 2007 року (Official platform for Creative Tourism New Zealand, 2021), Австрія (Official platform for Creative Tourism Austria, 2021), великі міста – Лондон, Нью Йорк, Барселона з 2012 року (Official platform for Creative Tourism Barcelona, 2021), менші, але відомі міста, навколо яких сформувались туристичні дестинації: Порто, Грац, Тайбей, Лілль.

2010 року було засновано міжнародну некомерційну організацію «Мережа креативного туризму®» (The Creative Tourism Network® CTN). Організація сприяє просуванню усіх видів туристичної діяльності в світі, які засновані на креативному туризмі [9]. Її головна роль – залучення нових поколінь мандрівників до активного вивчення культури через створення можливостей безпосередньої участі у творчому процесі. Організація не є комерційною, але впливає на процес промоції територій, які мають творчі ресурси, сприяючи формуванню їх туристичної вартості. CTN консолідує креативний туризм, організовуючи або беручи участь у конференціях, семінарах з питань креативного туризму [6].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Одним з найуспішніших напрямів розвитку туризму є культурний туризм. На початку XXI століття активно формувались його різновиди: творчий та креативний туризм. В статті представлено перспективи становлення креативного та творчого туризму, заснованих на нематеріальній культурній спадщині. Розкрито особливості нематеріальної культури в якості туристичного продукту, а саме, умови використання нематеріальної культури, за яких не втрачається самотність, справжність елементів.

В статті піднімається питання чи матиме сьогодні творчий туризм переваги перед традиційними формами та в чому потенціал цих переваг. Основною перевагою вже можна визначити те, що досліджувана форма туристичної роботи опирається на нематеріальні ресурси, які, при їх збереженні, відносяться до відновлюваних. Тому такий різновид туризму має потенціал бути стійким. Він не потребує великих інвестицій, а прибуток розподіляється в громаді, яка є носієм нематеріальної культури. Необхідним залишається контроль за наслідками використання технологій туристичного обслуговування (транспорт, зростання щільності населення за рахунок туристів, енергетичні витрати, витрати води та ін.)

В статті наводяться приклади місць Іспанії, в яких за останні десятиліття були прийняті креативні моделі розвитку туризму. Розглянуто позитивні результативні приклади відповідних різновидів культурного туризму в країні. Продемонстровано приклади як вагомими туристичними «магнітами» стали елементи нематеріальної культури Іспанії, занесені в Репрезентативний список ЮНЕСКО. Описано практичні приклади співпраці та розподілу ролей в розбудові туристичної діяльності, заснованої на використанні елементів НКС, між місцевими громадами та державою.

Автором досліджено, як креативний та творчий туризм, змінюючи традиційну модель культурного туризму спадщини, відходить від матеріальної культури. В статті наведено приклади як ключовим надбанням стає новий символічний капітал - надбання досвіду, світогляду та уміння.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження нематеріальної культурної спадщини в якості туристичного ресурсу в рамках культурно-пізнавального туризму на прикладі елементів нематеріальної культурної спадщини Іспанії.

Вклад основного матеріалу дослідження. Нематеріальною культурою, за визначенням ЮНЕСКО, називаються ресурси території, які існували завжди. Вони передавались і продовжують передаватись поколіннями. Такі ресурси виникли в результаті повсякденної діяльності людини та склались як традиція [14, стаття 29]. За Конвенцією про охорону нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО 2003 року, до якої Україна приєдналась в 2008 році, елементами

нематеріальної культурної спадщини (НКС) визнають традиційні ремесла та знання і навички, пов'язані з ними; традиції виконавського мистецтва, пов'язані з календарно-обрядовими подіями; традиції та форми усного мовлення; знання та звичаї, які відносяться до Всесвіту й природи [22].

Походження первинних компонентів нематеріальної культури не пов'язане з туризмом, але саме вони сьогодні стають туристичними «магнітами», які впливають на розвиток туристичного потенціалу територій свого побутування [14, стаття 29]. Нематеріальна спадщина стає джерелом оновлення та збереження міст та селищ в сільській місцевості, починає перетворюватись на туристичний продукт.

Регіональний консерватизм України зіграв позитивну роль, перешкодивши культурній глобалізації. Накопичено потенціал для розвитку особливих напрямків в туризмі – творчого та креативного. Продукт, який вони можуть пропонувати – запрограмовані відчуття перебування в унікальному місці, причетність до унікальної події, засвідчення оригінального процесу. Набуття практичного досвіду – це відвідування майстер-класів, участь в творчих майстернях, отримання неформальної освіти. Незрівнянний досвід дають спостереження елементів нематеріальної культури в місцях їх побутування. Суспільство визнає важливість значення нематеріальної культурної спадщини, її охорони та підтримки як головного джерела гарантії сталого розвитку місцевих громад і збагачення культурного різноманіття [1, с. 35].

Необхідно дослідити та набути досвіду як названий фактор може вже в найближчий час впливати на розвиток внутрішнього та в'їзного туризму України. Креативний та творчий туризм для нашої країни це інноваційний та перспективний продукт. Необхідно вивчати позитивний досвід та переносити його на наші реалії.

Прикладом може стати організація туристичних пропозицій, заснованих на використанні елементів нематеріальної культурної спадщини Іспанії. Нематеріальна культура має потенціал туристичного «магніту». При цьому на першому плані залишаються умови забезпечення її збереження та особливостей [14, п.102]. В Іспанії традиції зберігають як запоруку свого сталого розвитку місцеві громади, а держава втілює проекти покращення туристичного обслуговування та підвищення привабливості конкретних туристичних напрямків, в тому числі, пов'язаних з нематеріальною культурою. Один із цікавих проєктів, втіленням яких займається держава – «Мережа смарт туризму», яка повинна наповнити враження туристів та підняти рівень життя місцевих громадян.

В країні, яка складається з 17 автономних спільнот (поділених на 50 провінцій) і 2 автономних міст, спільна відповідальність за культуру розподілена між державою та автономіями. Державі належить охорона та розвиток спадщини, а місцеві органи влади виконують решту повноважень.

В результаті багаторічної роботи експертів у галузі нематеріальної культури у 2015 році в Іспанії схвалено закон «Про нематеріальну культурну спадщину», який став наступником затвердженого урядом в 2011 році Національного Плану (Plan Nacional de Salvaguarda). Закон зазначає доступність НКС для широкого кола, однак без шкоди для самої НКС, а про розвиток туризму говорить: не повинен завдавати шкоди чи спотворювати НКС.

Політика Іспанії у сфері НКС це - чіткий розподіл повноважень і відповідальність усіх учасників, що забезпечує та гарантує захист прав носіїв НКС і сприяє комунікаціям на всіх рівнях. Окремо Національним Планом передбачено зв'язок і відповідність з матеріальними проявами НКС, а саме: що матеріальні прояви НКС, нерухомі чи рухомі, відіграють не менш важливу роль, оскільки без них нематеріальний прояв не можливий [3, с. 163]. НКС Іспанії активно досліджується. Громади мають наочний приклад корисної співпраці держави, яка популяризує НКС на світовому рівні, а самі громади мають можливість сталого життя [10, с. 105].

В Іспанії управління туризмом своєю кінцевою метою ставить управління на сталій основі. Вагомою складовою політики держави в галузі культури та туризму стала популяризація традицій: свят, фестивалів, ритуалів і пов'язаних з ними видів діяльності представників місцевих громад. В повній мірі відбувається охорона елементів НКС відповідно Міжнародної Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини 2003 року. Держава разом з територіальними громадами знаходить дієвий баланс та забезпечує такий стан взаємовідносин з практичними носіями культури, при якому комерційне використання не веде до руйнації змісту та мети нематеріальної культурної спадщини (таблиця 1)*.

Таблиця 1.

Елементи нематеріальної культурної спадщини Іспанії включені до Репрезентативного списку ЮНЕСКО (Official site of UNESCO. Browse the Lists of Intangible Cultural Heritage and the Register of good safeguarding practices, 2021)

№	Назва елементу нематеріальної культурної спадщини	Місце побутування	Рік внесення до Репрезентативного списку ЮНЕСКО
1.	Свято Патум Берги.	Місто Берга, провінція Барселона, автономна громада Каталонії [8].	2008
2.	Свято Таємнича гра Ельче. Живий приклад релігійного середньовічного театру та вшанування Діви Марії.	Місто Ельче регіону Валенсія [13].	2008
3.	Кастелі. Людські вежі.	Міста автономної громади Каталонії [5].	2010
4.	Урочистість "Mare de Déu de la Salut"	Місто Альгемес в Валенсії [15].	2011
5.	Виконання танцю фламенко.	Провінції Андалусія, Мурсія та Естремадура [17].	2011
6.	Свято відпочинку-фієсти внутрішніх подвір'їв в місті Кордова.	Місто Кордова, провінція Кордова, автономна спільнота Андалусії [18].	2012
7.	Літні свята вогню сонцестояння в Піренеях. (Іспанія, Франція, Андорра)	Громади Арагони, Каталонії, Валь-д'Аран [7].	2015
8.	Святкування Валенсії Фальяс	Місто Валенсія [12].	2016
9.	Тамборадаські ритуали на барабанах.	Місто Гелліні в провінції Альбасете, місто Хіджар у провінції Теруель [11].	2018
10.	Свято Винні коні (Los Caballos del Vino).	Місто Карвакака-де-ла-Крус в провінції Мурсія [2].	2020

*В таблицю внесені елементи НКС з Репрезентативному списку ЮНЕСКО, які відносяться до категорії свята і ремесла.

Згадані події збирають до перегляду сотні тисяч туристів. Але це не впливає на традиції підготовки святкування громадами міст і містечок протягом року. Передача майстерності та знань про елементи відбувається в сім'ях, формуються династії, клуби, виокремились соціальні групи, етнічні спільноти, які відіграють ключову роль у збереженні та поширенні НКС. Наприклад, ключовими носіями - виконавцями фламенко залишаються роми – гітано, які виконують фламенко під час ритуалів, церковних церемоній, релігійних свят і на приватних святах. Фламенко має і сценічний приклад виконання, але в такому випадку не розглядається як нематеріальна культурна спадщина, тому що відірваний від носіїв і традицій побутування, перетворюється в штучний концертний варіант.

Весна в Іспанії відкривається святкуванням Валенсії Фальяс в Андалусії. До цього свята ремісники виготовляють величезні скульптурні композиції. Зміст цих композицій присвячено негараздам, які наприкінці свята спалюють. Цей ритуал повторюється кожного року, а члени громади мають в ньому свої ролі: виготовлення скульптур, їх вдягання, спосіб транспортування, процес самого спалення та забезпечення наслідків такого великого вогню.

Особливим для багатьох міст і містечок Іспанії є вшанування Страсного тижня. Відзнаку почесного характеру «Фестиваль міжнародного туристичного інтересу» отримали ритуали гри на барабанах у Тамборадасі, які занесено до всесвітньої спадщини ЮНЕСКО в 2018 році.

Туристично привабливим є свято відпочинку-фієсти, яке традиційно відзначається протягом перших двох тижнів травня у внутрішніх подвір'ях міста Кордова. Ця фієста залишається живим прикладом прагматичних практик стійкого існування спільноти, громади. Містяни до цього свята готують свої будинки та подвір'я, прикрашаючи їх особливими композиціями з квітів, щоб створити атмосферу спокійного затишку. Композиції мають свою історію, символізм і традиції. Протягом святкування на подвір'ях виставлені столи та стільці, а господарі виходять спілкуватись, спільно вживають їжу та напої, співають, виконують фламенко. Вони вітають всіх охочих помилуватися результатом їх роботи та майстерністю, пов'язаною з створенням квіткових композицій. Туристи мають можливість спостерігати та бути учасниками цієї події, переймати досвід громади,

переймаються атмосферою затишку, спокою, місцевої гармонії та дружби. Свято патіо в Кордові є важливою частиною культурної спадщини міста. Його самобутність та безперервна традиція - плід безкорисливої співпраці мешканців, незалежно від соціального статусу та віку.

До спадщини ЮНЕСКО увійшли сім прикладів традиційних святкування іспанців, але це тільки невелика часточка всіх традицій, на які багате кожне місто та містечко країни. Цікавим є факт, що святкові дійства, в основному, наповнюють міста не в'їзним, а внутрішнім туризмом. Популяризація елементів НКС відбувається через активну роботу держави засобами масової інформації, через соціальні мережі. В основному це неперервні традиції, але існує приклад закладання та розвитку нових. Наприклад, в серпні, коли вся країна іде у відпустку та зупиняються активності, були започатковані тижні містечок автономних громад Галісії, Астурії, Леону, Ріохи. Свята влаштовуються в кожному поселенні. Це об'єднує людей, сприяє розкриттю їх національних етнічних особливостей [23]: один тиждень на кожне з містечок. В результаті, без роботи не залишаються всі дотичні до туризму галузі: гостинності, харчування, перевезення, організації концертів, виробництва сувенірів, а місцеві громади демонструють свою майстерність у ремеслах, кулінарії, виноробстві.

Чому ж Іспанія так надзвичайно багата на свята та традиції їх проведення. Це зумовлено історично. З 1939 року до 70-х років країна була закритою для світу – це була епоха авторитарного режиму Франко, час міжнародної ізоляції країни. З культурної точки зору - життя в Іспанії, свого роду, було законсервованим, зберігалась його архайчність, а традиції відтворювались в циклічності традиційних релігійних свят. Але не тільки це стало причиною збереження великої кількості святкування, які сьогодні своєю автентичністю цікаві для туристичного відвідування.

Свято відпочинку та насолоди, до якого залучається весь світ не народжується з нічого. До кожного святкування, в буквальному сенсі, готуються кравці, дизайнери, техніки, перевізники, кулінари, винороби, готельєри. Це процес не одного дня, а місяці роботи. Внаслідок цього забезпечується стале економічне існування громад, в яких відбуваються події. Популяризація традицій стала складовою великої державної політики в туризмі Іспанії. В країні напрацьовано приклад, коли нематеріальна культура уникла стану забуття внаслідок політики консервації та не втратила самобутності через глобалізацію.

В останні десятиліття Іспанія вийшла на перші місця за результатами діяльності в світовому туризмі. Статистика допандемічного 2018 року через Національний інститут статистики Іспанії зазначила рекорд в туристичному секторі - 82,77 млн. іноземних туристів, а приріст протягом попередніх десяти років кожного року в середньому складав більше 3,4 млн. відвідувачів [23]. Таким чином, країна зайняла друге почесне місце в рейтингу найбільшого відвідування після Франції, а за прибутками в галузі туризму поступилась тільки США.

До початку пандемії 2019 року в країні було запущено процес цифрової трансформації туризму, в якому велике місце відводиться залученню нових технологій: Big Data, штучний інтелект, інтернет продукти IoT, Location Intelligence [4], блокчейн, доповнена реальність, екологічний розвиток, що і надалі сприятиме революції в туризмі.

В березні 2021 року відбувся Всеукраїнський форум «Україна 30», який мав актуалізувати значущі питання та сприяти масштабним обговоренням інформаційної та культурної політики держави, її пріоритетів. На форумі обговорювались інструменти розбудови, захисту та збереження українських культурних горизонтів, зокрема, проєкт "Туристичні магніти". Туризм визнано пріоритетним напрямком в Україні, що підтверджується наступним фактом: Державним фондом регіонального розвитку на 2021 рік заплановано 20% свого річного бюджету спрямувати на підтримку туристичних «магнітів» з урахуванням особливостей регіонів [16]. Для України це не нові гасла, але потрібні практичні дії їх реалізації. В цій справі можна та потрібно користуватись досвідом Іспанії, яка використовує велику кількість елементів НКС в якості туристичних «магнітів».

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, Іспанія, демонструє управління туризмом на сталій основі, знаходячи відповідний баланс між комерційними інтересами, практичними носіями нематеріальної культурної спадщини та державними адміністраціями.

1. Туризм виступає у ролі “каталізатора” регіонального розвитку країни. Іспанія є прикладом виконання умов сталого туризму: держава розробляє програми зменшення тиску на місцеві екосистеми та сприяє збільшенню економічної користі для місцевих громад, а споживач-турист отримує умови занурення в автентичний світ конкретних місць і міст.

2. На досвіді Іспанії можна досліджувати розподіл діяльності між державою та місцевими громадами щодо успішного просування туристичних ресурсів нематеріальної культурної спадщини.

3. Сталий туризм може сприяти підвищенню якості життя, консолідації суспільства, популяризації України в світі. Вагомим внеском в ресурсну базу розвитку сталого туризму має стати нематеріальна культурна спадщина.

4. В якості туристичного ресурсу потрібно використовувати елементи НКС, побутування яких не змінюється під впливом туризму: обрядово-календарні свята, традиційні фестивалі, ремесла.

5. В туристичній галузі відбувається глобальний зсув інтересів туристів до безпосередньої участі та тісної взаємодії з місцевою культурою.

6. Орієнтація туристичної галузі на нематеріальну культурну спадщину, активності та продукти креативного туризму сприяють стійкому розвитку місцевих громад.

7. Формування вигідного поєднання спадщини та туристичних послуг в креативному та творчому туризмі можливе за умови дотримання Конвенції про охорону НКС.

8. Творчі пропозиції, культурні товари, що базуються на спадщині України, мають сприяти розкриттю культурного різноманіття пілотних напрямків туризму, створенню креативних туристичних напрямків, які потрібно поєднувати з тематичними маршрутами. Результати повинні принести економічні вигоди місцевим громадам, в яких побутують носії НКС, як це демонструє приклад Іспанії.

9. Необхідним залишається контроль за додатковим навантаженням на навколишнє середовище, яке спричиняють наслідки використання технологій туристичного обслуговування.

10. Досвід Іспанії демонструє як творчі ресурси, кейс яких створено запасами знань, традиціями, досвідом спільнот, в поєднання з природною та матеріальною спадщиною, стають вирішальним фактором конкурентної позиції міст та регіонів в туристичній діяльності.

Список використаних джерел

1. Безносюк О.І., Вакуленко Н.В. Нематеріальне культурне насліддя як інструмент створення туристичного продукту и источник социально-экономического развития местных общин. *Туризм и гостеприимство*. 2020. Пінськ. №1, с.28-37.
2. Винні коні. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт ЮНЕСКО. – Режим доступу : <https://ich.unesco.org/en/RL/wine-horses-00860#video> (дата звернення: 15 Травень 2021).
3. Дем'ян В.В. Нематеріальна культурна спадщина як поле міждисциплінарної взаємодії. Міжнародний огляд. *The culturology ideas*. 2018. №14, с.161-169. DOI: <https://doi.org/10.37627/2311-9489-14-2018-2.161-169> (дата звернення 07 Квітень 2021).
4. Інтелектуальне розташування. Виконання цифрового перетворення. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт компанії Esri. – Режим доступу : <http://www.esri.ua/templater.php?link=location-intelligence> (дата звернення: 15 Травень 2021).
5. Кастелі. Людські вежі. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт ЮНЕСКО. – Режим доступу : <https://ich.unesco.org/en/RL/human-towers-00364> (дата звернення: 26 Червень 2021).
6. Конференції креативного туризму. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Creative Tourism Network. – Режим доступу : <http://www.creativetourismnetwork.org/conferences/> (дата звернення: 30 Червень 2021).
7. Літні фестивалі вогню сонцестояння в Піренеях. (Іспанія, Франція, Андорра). [Електронний ресурс] / Офіційний сайт ЮНЕСКО. – Режим доступу : <https://ich.unesco.org/en/RL/summer-solstice-fire-festivals-in-the-pyrenees-01073> (дата звернення: 26 Червень 2021).
8. Свято Патум Берги. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт ЮНЕСКО. – Режим доступу : <https://ich.unesco.org/en/RL/patum-of-berga-00156#diarogama> (дата звернення: 15 Травень 2021).
9. Презентація, місії та послуги. Мережа креативного туризму® - це міжнародна організація з розвитку креативного туризму у всьому світі. [Електронний ресурс] / Офіційний портал Creative Tourism Network®. – Режим доступу : <http://www.creativetourismnetwork.org/presentation/> (дата звернення 30 Червень 2021).
10. Програма досліджень культурного туризму ATLAS. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Дослідження туризму та маркетинг. – Режим доступу : <https://www.richardstourism.com/atlas-cultural-tourism-project> (дата звернення 04 Червень 2021).
11. Ритуали гри на барабанах у Тамборадасі. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт ЮНЕСКО. – Режим доступу : <https://ich.unesco.org/en/RL/tamboradas-drum-playing-rituals-01208#video> (дата звернення: 15 Травень 2021).
12. Святкування Валенсії Фальяс. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт ЮНЕСКО. – Режим доступу : <https://ich.unesco.org/en/RL/valencia-fallas-festivity-00859#video> (дата звернення: 15 Травень 2021).
13. Таємнича гра Ельче. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт ЮНЕСКО. – Режим доступу : <https://ich.unesco.org/en/RL/mystery-play-of-elche-00018> (дата звернення: 17 Травень 2021).
14. Текст Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини [Електронний ресурс] / Офіційний сайт ЮНЕСКО. DOI: <https://ich.unesco.org/en/convention> (дата звернення: 07 Квітень 2021).
15. Урочистість "Mare de Déu de la Salut" з Альгемесі. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт ЮНЕСКО. – Режим доступу : <https://ich.unesco.org/en/RL/festivity-of-la-mare-de-deu-de-la-salut-of-algemesi-00576#video> (дата звернення: 17 Травень 2021).
16. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади. [Електронний ресурс] режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/oleksij-chernishov-prioriteti-velikogo-budivnictva-2021-proekti-rozvitku-socobyekti-turistichni-magniti> (дата звернення: 30 Квітень 2021).
17. Фламенко. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт ЮНЕСКО. – Режим доступу : <https://ich.unesco.org/en/RL/flamenco-00363#video> (дата звернення: 30 квітень 2021).
18. Фієста внутрішніх двориків у Кордові. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт ЮНЕСКО. – Режим доступу : <https://ich.unesco.org/en/RL/fiesta-of-the-patios-in-cordova-00846#video> (дата звернення: 16 Травень 2021).
19. ATLAS Cultural Tourism Bibliography. 2021. 65 с. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Academia. – Режим доступу : https://www.academia.edu/48864997/ATLAS_Cultural_Tourism_Bibliography (дата звернення 03 Червень 2021).
20. Plincic, Milica. 2013. «Benefits of Creative Tourism The Tourist Perspective». Paper presented at Expert Meeting on Alternative and Creative tourism in cities on in Barcelona. Meeting was organised by ATLAS City and National Capital Tourism Special Interest Group, ATLAS Cultural Tourism Special Interest Group and Creative Tourism Network. June 13-14. P. 99-113. URL: https://www.academia.edu/10102778/Benefits_of_Creative_Tourism_The_Tourist_Perspective (дата звернення 26 Червень 2021).
21. Richards, G. Cultural tourism: A review of recent research and trends. *Journal of Hospitality and Tourism Management*. 2018. № 36. P. 12-21,

<https://doi.org/10.7202/1041585ar>. URL: https://www.researchgate.net/publication/326247209_Cultural_Tourism_A_review_of_recent_research_and_trends (дата звернення 03 Червень 2021).

22. Official site of UNESCO. Browse the Lists of Intangible Cultural Heritage and the Register of good safeguarding practices. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт ЮНЕСКО. – Режим доступу : <https://ich.unesco.org/en/lists?exemplary=1> (дата звернення 15 Травень 2021).

23. Official Tourism Portal of Spain. [Електронний ресурс] / Офіційний туристичний сайт Іспанії. – Режим доступу : <https://www.spain.info/en/> (дата звернення 15.05.21).

References

1. Beznosyuk O.I., Vakulenko N.V. (2020). Intangible cultural heritage as a tool for creating a tourist product and a source of socio-economic development of local communities / *Tourism and hospitality*. Pinsk, 1, 28-37. (in Belarus)
2. Wine Horses. Retrieved from: <https://ich.unesco.org/en/RL/wine-horses-00860#video> (Accessed 15 May 2021).
3. Dem`yan V. V. Intangible cultural heritage as a field of interdisciplinary interaction. The culturology ideas. 2018. 14, 161-169. (in Ukrainian). DOI: <https://doi.org/10.37627/2311-9489-14-2018-2.161-169> (Accessed 7 April 2021).
4. Intelligent location. Implementation of digital conversion. Retrieved from: <http://www.esri.ua/templater.php?link=location-intelligence> (Accessed 15 May 2021).
5. Castells are human towers. Retrieved from: <https://ich.unesco.org/en/RL/human-towers-00364> (Accessed 26 June 2021).
6. International Forum on Creative Tourism. Retrieved from: <http://www.creativetourismnetwork.org/conferences/> (Accessed 30 June 2021).
7. Summer solstice fire festivals in the Pyrenees. Retrieved from: <https://ich.unesco.org/en/RL/summer-solstice-fire-festivals-in-the-pyrenees-01073> (Accessed 26 June 2021).
8. Patum of Berga. Retrieved from: <https://ich.unesco.org/en/RL/patum-of-berga-00156#diaporama> (Accessed 15 May 2021).
9. Presentation, Missions & Services. The Creative Tourism Network® is the international organization for the creative tourism development worldwide. Retrieved from: <http://www.creativetourismnetwork.org/presentation/> (Accessed 30 June 2021).
10. Cultural tourism research program ATLAS. Retrieved from: <https://www.richardstourism.com/atlas-cultural-tourism-project> (Accessed 04 June 2021).
11. Tamboradas drum-playing rituals. Retrieved from: <https://ich.unesco.org/en/RL/tamboradas-drum-playing-rituals-01208#video> (Accessed 15 May 2021).
12. Valencia Fallas festivity. Retrieved from: <https://ich.unesco.org/en/RL/valencia-fallas-festivity-00859#video> (Accessed 15 May 2021).
13. Mystery play of Elche. Retrieved from: <https://ich.unesco.org/en/RL/mystery-play-of-elche-00018> (Accessed 17 May 2021).
14. Text of the Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage Retrieved from: <https://ich.unesco.org/en/convention> (Accessed 07 April 2021).
15. Festivity of 'la Mare de Déu de la Salut' of Algemesi. Retrieved from: <https://ich.unesco.org/en/RL/festivity-of-la-mare-de-deu-de-la-salut-of-algemesi-00576#video> (Accessed 17 May 2021).
16. Government portal. Official website. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/news/oleksij-chemishov-prioriteti-velikogo-budivnictva-2021-proekti-rozvitku-socobyekti-ta-turistichni-magniti> (Accessed 30 April 2021).
17. Flamenco. Retrieved from: <https://ich.unesco.org/en/RL/flamenco-00363#video> (Accessed 30 April 2021).
18. Fiesta of the patios in Cordova. Retrieved from: <https://ich.unesco.org/en/RL/fiesta-of-the-patios-in-cordova-00846#video> (Accessed 16 May 2021).
19. ATLAS Cultural Tourism Bibliography. 2021. 65 с. URL: https://www.academia.edu/48864997/ATLAS_Cultural_Tourism_Bibliography (Accessed 03 June 2021).
20. Ilincic, Milica. 2013. «Benefits of Creative Tourism The Tourist Perspective». Paper presented at Expert Meeting on Alternative and Creative tourism in cities on in Barcelona. Meeting was organised by ATLAS City and National Capital Tourism Special Interest Group, ATLAS Cultural Tourism Special Interest Group and Creative Tourism Network. June 13-14. P. 99-113. URL: https://www.academia.edu/10102778/Benefits_of_Creative_Tourism_The_Tourist_Perspective (Accessed 26 June 2021).
21. Richards, G. Cultural tourism: A review of recent research and trends. *Journal of Hospitality and Tourism Management*. 2018. № 36. P. 12-21, doi: <https://doi.org/10.7202/1041585ar>. URL: https://www.researchgate.net/publication/326247209_Cultural_Tourism_A_review_of_recent_research_and_trends (Accessed 03 June 2021).
22. Official site of UNESCO. Browse the Lists of Intangible Cultural Heritage and the Register of good safeguarding practices. URL: <https://ich.unesco.org/en/lists?exemplary=1> (Accessed 15 May 21).
23. Official Tourism Portal of Spain. URL: <https://www.spain.info/en/> (Accessed 15 May 2021).

Надійшла до редколегії 05.05.2021